

af van den *aard* en het *karakter* van het onderwijs. En nu is dit zijn aard en karakter:

1°. dat het een *vrij groote hoeveelheid kundigheden en algemeene ontwikkeling veronderstelt*; waar die niet zijn, kan geen academisch onderwijs gegeven worden.

2°. onderscheidt het academisch onderwijs zich door zijn *methode*; hoofdzaak daarbij is de samenhang van het gegeven onderwijs, n.l. van het eene vak met de andere vakken, en wat een bepaald vak aangaat, van de onderdeelen met elkaar. Het komt er aan op het beginsel, omdat het uiteraard systematisch is.

3°. dat het *doel* van academisch onderwijs niet is, zooals bij lager en middelbaar onderwijs, het meedeelen van zekere hoeveelheid kennis aan den leerling, maar den student de methode te leeren, volgens welke hij studeeren moet, om hem op te wekken en te prikkelen tot eigen onderzoek. De hoeveelheid kennis moet de student zichzelf veroveren; het academisch onderwijs moet hem daartoe in staat stellen.

En is dit nu de aard en het karakter van het academisch onderwijs, dan is het uit den aard der zaak onmogelijk, dat ook ongeletterden er rechtstreeks aan kunnen deelnemen, althans niet zóó, dat ze er iets aan hebben. Bij hen ontbreken de veronderstelde aanwezige kundigheden en de vereischte ontwikkeling. Ze zijn niet bij machte, alles in samenhang en stelsel te beschouwen, en niet rijp genoeg om zelf te studeeren. Het zou dus een even vruchteloos werk zijn, als het voordragen van poëzie aan een kind, dat nog niet eens lezen kan. Academisch onderwijs rechtstreeks aan ongeletterden te geven is eenvoudig *doelloos*.

Nu zal men tegenwerpen, dat men het in Engeland en Amerika toch sinds 20 jaar reeds doet, sedert daar opgekomen is de beweging, bekend onder den naam van „*University-extension-movement*”. Inderdaad, dat is zoo, zegt spreker; in Engeland en Amerika zijn er professoren, fellows, lectoren, doctoren en studenten van het laatste studiejaar, die ook buiten de universiteit er op uitgaan om onderwijs te geven, wat ze dan noemen *academisch* onderwijs, cursussen over allerlei onderwerpen, die met de wetenschap in verband staan en dat niet voor geletterden, maar voor het volk, bepaaldelijk voor de arbeidende klasse, zooals in Schotland in de mijndistricten voor mijnarbeiders. Dat onderwijs wordt stelselmatig gegeven; er zijn aangewezen personen, die traktementen krijgen voor het houden dier cursussen onder het volk. En wat bovendien het geval is, *het volk zelf betaalt daar ook geld voor* en na afloop van den cursus wordt een examen gehouden, waaraan zoowel mannen als vrouwen kunnen deelnemen en waardoor een graad kan worden verkregen.

Dat dit echter *academisch* onderwijs zou zijn, ontkent spreker